

Голові Комітету
Верховної Ради України
З питань економічного розвитку
НАТАЛУСІ Д.

Щодо законопроекту «Про ринок деревини» (реєстр. №4197-Д)

Шановний пане Дмитре!

Цим листом засвідчуємо Вам свою незмінну повагу та висловлюємо вдячність за можливість долучитися до обговорення проекту Закону України «Про ринок деревини» (реєстр. №4197-Д, надалі – Законопроект).

Остання редакція Законопроекту розміщена у вільному доступі 17.12.2024 р. на веб-сайті «Відкритий ліс».

Одним з важливих напрямів законодавчого забезпечення ефективного управління лісами є упровадження дієвих ринкових механізмів лісогосподарської діяльності в частині відкритого електронного продажу деревини. Це має слугувати цілям підвищення економічного потенціалу лісів; впровадження прозорого ринку деревини; підвищення конкурентоспроможності лісогосподарського виробництва; формування загальнодержавного балансу заготівлі та споживання деревини; популяризації використання виробів з деревини в суспільстві; поліпшення інвестиційної привабливості лісового сектору економіки для створення задіяних у ньому мікропідприємств, малих, середніх та великих підприємств; забезпечення розвитку державно-приватного партнерства; популяризації і ефективного впровадження використання технічних, лікарських та інших продуктів лісу.

Упровадження прозорого ринку деревини повинне здійснюватися шляхом законодавчого врегулювання питань щодо:

визначення правил торгівлі деревиною, основним з яких повинен бути рівний доступ до ресурсу всіх споживачів;

гнучкого формування цін з урахуванням тенденцій на світовому ринку та визначення методики собівартості деревини;

запобігання проявам корупції завдяки відкритості та загальнодоступності інформації про рух деревини від продавця до покупця, ціни та обсяги продажів.

На забезпечення впровадження такого ринку має спрямовуватися Закон України «Про ринок деревини». Базовими засадами при розробці такого закону, що регулює господарські відносини повинні бути ефективність,

прозорість, пропорційність, розсудливість, змагальність та принцип добросовісної конкуренції, що, власне, і передбачено статтею 3 Законопроекту.

Проте підготовлений Законопроект у нинішній його редакції містить системні правові недоліки, які не дозволяють вважати його оптимальним способом вирішення поставленого завдання.

Насамперед, цей Законопроект не містить завершеного механізму правового регулювання ринку деревини, покладаючись практично у кожній статті на реалізацію через підзаконні акти. Це зумовлює необхідність «доповнення» Закону численними нормативно-правовими актами Уряду та ЦОВВ, що узалежнює реалізацію закону від цих актів. При їх великій кількості виникають обґрунтовані побоювання в тому, що вони будуть вчасно розроблені і введені в дію, а відтак регулювання ринку деревини повністю поставлено в залежність від бюрократичного розсуду органів виконавчої влади. Це повністю дезавує ідею Закону та приховує численні корупційні ризики. Варто **вилучити із Законопроекту посилання на закони України «Про товарні біржі», Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» (стаття 2).**

Законопроект містить численні неконституційні положення, починаючи від надмірного обсягу повноважень регуляторних органів, які багато в чому перетинаються і суперечать одне одному, а відтак суперечать принципу правової визначеності як ключовому елементу конституційного принципу верховенства права. **Повністю неконституційними, зокрема, є положення, якими передбачається створити вищестоящий колегіальний орган із дискреційними повноваженнями – Комісію з розгляду скарг на рішення Держлісагентства.**

Законопроект переобтяжений регуляторним навантаженням на підприємства галузі – починаючи від завеликих повноважень Уповноваженого органу і закінчуючи дріб'язковим регулюванням окремих елементів ринку деревини, що навряд чи повинні міститися в законі. В редакції Комітету передбачено необмежену кількість регуляторів. Три поіменовано конкретно, а під словами «інші органи державної влади» може бути значна їх кількість, лише б вони хоч якоюсь мірою були дотичні до управлінських, контролюючих, фіскальних, регулюючих та інших органів. **Пропонуємо вилучити посилання на центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію, державної політики у сфері лісового та мисливського господарства, інші органи державної влади в межах своїх повноважень, визначених законодавством (стаття 4), залишивши Кабінет Міністрів України та Уповноважений орган. Відповідно, вилучити також статті 6 і 8 із Законопроекту.**

Більшість його норм спрямовані на надання переваг монопольним гравцям на ринку деревини, якими є великі підприємства. Натомість дрібні та середні підприємства від цього Закону не виграють і потраплять у кризове становище, зумовлене неможливістю повноцінно конкурувати на ринку з

великим бізнесом, який процвітатиме під дахом державних органів (насамперед Держлісагенства). Порушення монопольного законодавства мають в Законопроекті чітко виражений системний характер, що дозволяє зробити виносок про негативний вплив його – у разі прийняття – на економічне становище дрібного і середнього бізнесу, ймовірні негативні соціальні наслідки в галузі в цілому.

У статті 11 не вважаємо доцільним введення ще одного електронного обліку, крім того, що здійснюється при відправці партії необробленої деревини продавця (лісове господарство).

Доцільно статтю 13 Законопроекту повністю переробити з тим щоб вона відповідала чинному законодавству, зокрема Конституції України, Господарському кодексу, тощо. Виключити норми, які передбачають застосування примусових дій при купівлі-продажу деревини.

У статті 14, зобов'язуючи здійснювати продаж виключно на біржових торгах, законопроект вступає в протиріччя з цілим рядом чинних законів України. Не виключено, що продавець захоче брати участь виключно на біржових торгах, але це буде його право. **Примус слід виключити зі статті 14 Законопроекту.**

Принципово важливо, на наш погляд, доповнити статтю 14 нормою, згідно з якою Уповноважений державний орган з метою інформування учасників ринку деревини щорічно, не пізніше 15 жовтня оприлюднює на своєму офіційному веб-порталі планові обсяги заготівлі лісоматеріалів необроблених та деревини паливної від усіх видів рубок на наступний календарний рік з розподілом по кварталах і лісових породах. Адже учасникам ринку (покупцям) важливо знати весь ресурс завчасно для планування виробництва та участі в торгах.

Водночас вважаємо недоцільним обтяжувати Законопроект перерахуванням усіх можливих випадків появи позапланових ресурсів (стаття 14). Достатньо того, що після проведення основних і додаткових аукціонів (торгів), у разі якщо залишиться непроданим або з'явиться з тих чи інших причин додатковий ресурс, то його треба продати.

Пропонуємо частину першу статті 14 Законопроекту викласти в такій редакції: **«1. Оператори ринку деревини здійснюють продаж лісоматеріалів необроблених, деревини паливної на ринку деревини у спосіб, що не суперечить законодавству, у тому числі на біржових торгах, крім відчуження лісоматеріалів необроблених, деревини паливної».**

Пропонуємо доповнити статтю 14 Законопроекту положеннями, що з метою стабільного забезпечення підприємств сировиною ввести поняття продажу деревини через договір оферти з термінами до 12 місяців.

Пропонуємо доповнити статтю 14 Законопроекту положеннями, згідно з якими лоти для торгів формують надлісництва з території яких реалізується деревина, об'єм лота не повинен перевищувати 200 метрів кубічних; з метою управління ризиками щодо укладання(вилучити виконання) договорів/ контрактів організатор біржових торгів на ринку



4 із 6

клірингова установа, з якою організатор біржових торгів про здійснення клірингу, застосовує вимоги щодо надання гарантійного забезпечення. Така вимога застосовується як до зобов'язань покупця, так і до зобов'язань продавця; розмір гарантійного забезпечення визначається організатором біржових торгів на ринку деревини або кліринговою установою, з якою організатор біржових торгів уклав договір про здійснення клірингу, на підставі ґрунтового аналізу ринкових та кредитних ризиків, але не повинно перевищувати 5 % вартості лота без ПДВ та винагорода організатора торгів до 0,5 % від початкової вартості лота (винагороду оплачує 50%покупець,50%продавець).До учасників ринку деревини будь-які інші види гарантійного забезпечення не застосовуються. Порядок ціноутворення в торгах на ринку деревини повинно встановлювати Міністерство економіки України (ч.ч. 7-9).

Критично важливим є те, що Законопроектом не передбачено проведення аукціонів для теплопостачальних компаній, що неодмінно призведе до комунальної катастрофи – зриву опалювального сезону в Україні, неможливості здійснювати теплопостачання дитячих будинків, лікарень, геріатричних центрів, закладів освіти. Оскільки теплопостачальні організації віднесено до поняття «інший суб'єкт господарювання, що здійснює будь-які операції з деревиною», вони не будуть допущені до основних торгів (підпункти 1, 2 частини п'ятої статті 14). Теплопостачальні організації, відповідно до Законопроекту, будуть допущені до торгів лише на третьому етапі, на який, знову ж таки, будуть допущені суб'єкти господарювання, які провадять діяльність з переробки деревини. Якщо на перших двох етапах буде викуплено 100 % деревини, теплопостачальні організації залишаться без сировини. Тому в Законопроекті слід запровадити окремі аукціони для закупівлі дров паливних для теплопостачальних організацій, які забезпечують теплопостачання бюджетних установ та населення з метою уникнення спотворення конкуренції між різними категоріями покупців.

У статті 18 Законопроекту відсутні будь-які принципи формування та функціонування Реєстру суб'єктів перероблення деревини. Це створює простір для маніпуляцій. Разом з тим, незрозумілими є умови закупівлі деревини на аукціонах новоствореними (у звітному році) деревообробними підприємствами. Відсутня відповідальність Уповноваженого державного органу за невключення або незаконне/безпідставне виключення суб'єкту господарювання до Переліку суб'єктів господарювання, які провадять діяльність з переробки деревини.

Разом з тим, у Законопроекті не передбачено:

- заборони участі в біржових торгах для компаній, вплив на які прямо або опосередковано здійснюють особи близькі до ДП Ліси України, керівників надлісництв тощо;

- не передбачено чіткого механізму переходу аукціонів за методом покрокового зниження стартової ціни. На сьогоднішній день перехід на

аукціонів за методом покрокового зниження стартової ціни відбувається в «ручному» режимі. Не всі аукціони переходять на «голландські». Продавці зупиняють аукціони за методом покрокового зниження стартової ціни до його початку. **Необхідно запровадити чіткий та обов'язковий механізм переходу аукціонів на аукціони за методом покрокового зниження стартової ціни;. Нерівнозначність аукціонів на підвищення ціни та на пониження. Забезпечити «дзеркальність» проведення аукціонів щодо кількості ставок;**

- можливість в судовому порядку вирішувати спори, що суперечить Конституції України! (ст. 22). Згідно ч.1 ст. 27 Законопроекту спори між учасниками ринку деревини, які виникають у зв'язку з їх участю у біржових торгах, укладенням і виконанням договорів / контрактів за результатами біржових торгів, врегульовуються у досудовому порядку організатором біржових торгів на ринку деревини відповідно до вимог законодавства про організовані товарні ринки. Ця норма прямо суперечить конституційному праву на судовий захист.

Додатково пропонуємо вилучити із Законопроекту:

- пункт 8.1. статті 18: суб'єкт господарювання протягом повних дванадцяти місяців, що передують даті проведення перевірки, без поважної причини здійснив переробку менше 50 відсотків придбаних лісоматеріалів необроблених, паливної деревини;

- у Прикінцевих та перехідні положеннях – тимчасову заборону експорту лісоматеріалів у необробленому вигляді на період воєнного стану вилучити код 4401 12 УКТЗЕД.

Без цих змін Законопроект не стане довгоочікуваним якісним правовим фундаментом суспільного договору між державою, деревообробним бізнесом та лісогосподарськими підприємствами, а також не буде ефективним правовим дороговказом для розвитку деревообробки в Україні.

Зважаючи на вищевикладене, закликаємо Комітет:

- визнати Законопроект у пропонованій редакції таким, що суперечить Конституції України, іншим актам законодавства, засадам ринкової економіки та державної політики у сфері господарської діяльності, вносить додаткові конфлікти в діяльність деревообробної галузі, сприяє його подальшій монополізації та містить корупційні ризики;

- прийняти рішення про передчасність і недоцільність направлення в чинній редакції Законопроекту на розгляд Верховної Ради України для його прийняття в другому читанні і в цілому як Закону;

- переглянути концепцію Законопроекту, зважаючи на викладені вище зауваження і пропозиції;

- доручити робочій групі Комітету продовжити роботу над його доопрацюванням, залучивши до неї представників Міндовкілля,

Мінагрополітики, Мінгромад, а також представників громадських організацій, що репрезентують інтереси підприємств деревообробної галузі;

- забезпечити розгляд Законопроекту в оновленій редакції у строки, що дозволять підготувати його на концептуально оновленій та якісній правовій основі.

Сподіваємось на розуміння та готові до подальшої співпраці.

*З повагою,
голова ГО «Асоціація
деревообробників
та лісозаготівельників
Верховинського району»*

Ярослав Стефурак

*Асоціація деревообробників
та лісозаготівельників у
Вижницькому районі.
Голова асоціації .*

Дмитро Саїн

ТОВ ВГСМ директор

Маценура І.О.

*Голова Асоціації Деревообробних
Підприємств Прикарпаття*

І.М. Соболевський

АДУ "Деревообробник"

Василь Васильович Поляк

*ТОВ "Бренвель"
Директор*

Андросюк Сергій Володимирович

*Голова Надвірнянської
асоціації деревообробників
та лісозаготівельників*

Олександр Гаврилюк